



RZECZPOSPOLITA POLSKA  
Rzecznik Praw Dziecka  
*Marek Michałak*

Warszawa, 26 marca 2012 roku

ZEW/500/5-4/2012/MP

**Pan  
Bartosz Arłukowicz  
Minister Zdrowia**

*Szanowny Panie Ministrze,*

zwróciła się do mnie Pani Beata Libera-Małecka – Poseł na Sejm RP z prośbą o analizę jakości żywienia dzieci w żłobkach, przedszkolach i szkołach, w tym podjęcia inicjatywy wprowadzenia uregulowań prawnych w zakresie norm żywieniowych dla dzieci.

Pragnę dodać, iż jako Rzecznik Praw Dziecka odbieram również od rodziców liczne sygnały o nieprawidłowościach dotyczących jakości żywienia w żłobkach, przedszkolach i szkołach. Skarżący informują, że dieta jest źle zbilansowana, a przy tym niedostosowana do wieku i potrzeb dziecka. Zgłaszają też zastrzeżenia co do wartości energetycznej posiłków.

Mając powyższe na uwadze, w wystąpieniu z 28 października 2011 r. (znak: ZEW/500/43-1/2012/MP) przedstawiłam przedmiotowy problem Ministrowi Zdrowia wraz z propozycją wprowadzenia norm żywieniowych do stosownych regulacji prawnych. Ponadto, w wystąpieniu zostały zaprezentowane wyniki badań, przeprowadzone przez Państwową Inspekcję Sanitarną województwa śląskiego, dotyczące oceny teoretycznej żywienia w stołówkach w żłobkach, przedszkolach i szkołach. Wyniki, niestety, potwierdziły informacje o występujących nieprawidłowościach w żywieniu dzieci (w połowie placówek posiłki były niedostateczne pod względem wartości energetycznej, stwierdzono też zbyt duży udział energii z tłuszczów, wobec małego udziału energii z węglowodanów, a także niedobór wapnia, żelaza, witaminy C - w diecie dzieci przebywających w żłobkach niedobór stwierdzono we wszystkich skontrolowanych placówkach)<sup>1</sup>.

<sup>1</sup> Informacje z konferencji pt. „Paragrafy na wagę zdrowia dziecka”, zorganizowanej przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Katowicach z 24 sierpnia 2011 r.

Jednocześnie, pragnę zwrócić uwagę, iż jednym z wniosków z ww. badań Państwowej Inspekcji Sanitarnej było to, iż brak jest regulacji prawnych, które obligowałyby do stosowania norm żywieniowych dla dzieci.

Na problem zwraca również uwagę Dyrektor Instytutu Żywności i Żywienia im. prof. Aleksandra Szczygła. Z otrzymanych informacji wynika, iż istnieją normy żywienia dla dzieci, opracowane przez Instytut, które powinny być wykorzystane przez placówki żywienia zbiorowego, zajmujące się żywieniem dzieci. Oceną jakości posiłków w żłobkach, przedszkolach i szkołach zajmują się Stacje Sanitarно-Epidemiologiczne właściwe dla danego terenu. Jednocześnie, jak zaznaczył Instytut, minister właściwy do spraw zdrowia nie określił w drodze rozporządzenia wymagań obowiązujących przy prowadzeniu żywienia zbiorowego typu zamkniętego, mając na względzie opracowane przez Instytut normy żywienia i wymagania zdrowotne. Dlatego też stosowanie norm i racji pokarmowych do planowania i oceny sposobu żywienia mimo, że jak najbardziej są właściwe, uzasadnione i zalecane, nie jest - jednak - obligatoryjne.

W odpowiedzi na ww. wystąpienie z 28 października 2011 r. Dyrektor Departamentu Matki i Dziecka w Ministerstwie Zdrowia poinformował, iż w systemie aktów prawnych brak jest umocowania dla podjęcia przez Ministra Zdrowia prac legislacyjnych nad projektem rozporządzenia, w którym zawarte będą normy żywienia.

Tymczasem, z art. 72 ust. 6 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2010 r. Nr 136, poz. 914 z późn. zm.) wynika, iż minister właściwy do spraw zdrowia może określić, w drodze rozporządzenia, wymagania obowiązujące przy prowadzeniu żywienia zbiorowego typu zamkniętego, mając na względzie normy żywienia oraz wymagania zdrowotne.

Ponadto, Ministerstwo Zdrowia poinformowało, iż w przepisach krajowych nie ma prawnych regulacji, określających normy żywienia, czyli zdefiniowania zapotrzebowania organizmu na energię i składniki odżywcze. Tymczasem, na podstawie art. 109 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, z późn. zm.), Minister Sprawiedliwości określił, w drodze rozporządzenia (Dz. U. z 2003 r. Nr 167, poz. 1633 z późn. zm.), wartość dziennej normy wyżywienia oraz rodzaje diet wydawanych osobom osadzonym w zakładach karnych i aresztach śledczych, uwzględniając w szczególności wiek, rodzaj wykonywanej pracy, stan zdrowia oraz wpływ warunków izolacji więziennej na zasady żywienia. Podobnie problem został uregulowany przez Ministra Obrony Narodowej w przypadku żołnierzy zawodowych i kandydatów na żołnierzy

zawodowych (rozporządzenie MON z dnia 11 grudnia 2009 r. – Dz. U. Nr 216, poz. 1679 z późn. zm.).

Mając powyższe na uwadze, na mocy art. 10a ust. 1 oraz art. 11 ust. 1-3 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. Nr 6, poz. 69 z późn. zm.), proszę Pana Ministra o podjęcie działań w celu wydania rozporządzenia, określającego wymagania żywieniowe dzieci, z uwzględnieniem norm żywienia.

*o wyrażeniu zgodności*  
*Marek Sankiewicz*

**Do wiadomości:**

1. Pan Przemysław Biliński – Główny Inspektor Sanitarny
2. Pani Beata Libera-Małecka – Poseł na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej



## MINISTER ZDROWIA

MZ-MD-P-073-2481-2/WS/12

Warszawa, ..... 2012 -04- 17

**Pan**

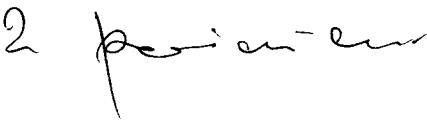
**Marek Michalak**

**Rzecznik Praw Dziecka**

W związku z ponownym wystąpieniem zawierającym prośbę o wprowadzenie uregulowań w zakresie norm żywienia dzieci i młodzieży uprzejmie informuję, że szczegółowe wyjaśnienia dotyczące braku delegacji ustawowej dla ministra właściwego do spraw zdrowia do wydania aktu wykonawczego określającego te kwestie zostały już omówione w piśmie z dnia 7 marca 2012 r. (znak: MZ-MD-P-070-2695-4/WS/12). Uwzględniając powyższe, podtrzymuję stanowisko o braku w systemie aktów prawnych umocowania dla podjęcia przez Ministra Zdrowia prac legislacyjnych nad projektem rozporządzenia, w którym zawarte będą normy żywienia. Przywołany w wystąpieniu art. 72 ust. 6 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. nr 171, poz. 1225, z późn. zm.) upoważnia Ministra Zdrowia do określenia w drodze rozporządzenia jedynie wymagań obowiązujących przy prowadzeniu żywienia zbiorowego typu zamkniętego. Upoważnienie zawarte w art. 72 ust. 6 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia winno być interpretowane w kontekście umiejscowienia w samej ustawie, które nie pozostaje bez wpływu na rozumienie jego treści. Przepis ten został umiejscowiony w rozdziale 3 ustawy zatytułowanym „Wymagania szczególne w zakresie higieny”, co jest przemawia za odrzuceniem możliwości określenia norm żywienia dzieci i młodzieży na jego podstawie. „Higiena żywności” jak wynika z definicji zawartej w rozporządzeniu (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 139 z 30 kwietnia 2004 r., str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 34, str. 319), do której odsyła przedmiotowa ustawa „oznacza środki i warunki niezbędne

do kontroli zagrożeń i zapewnienia zdatności do spożycia przez ludzi środków spożywczych”. Przyjęcie sugerowanej w wystąpieniu interpretacji, że tak zredagowany przez Ustawodawcę przepis daje podstawę do określenia w rozporządzeniu norm żywienia dzieci i młodzieży, skutkowałoby przekroczeniem delegacji ustawowej przez Ministra Zdrowia. Tym samym, przy braku stosownych upoważnień ustawowych Minister Zdrowia nie może podejmować działań pozaprawnych, nawet pod naciskiem ważnych urzędników państwowych, parlamentarzystów czy innych podmiotów.

Odnosząc się do informacji o istniejących uregulowaniach norm żywienia dla wybranych grup (osoby osadzone w zakładach karnych i aresztach śledczy oraz żołnierze zawodowi i kandydaci na żołnierzy zawodowych) pragnę zauważyć, że Ustawodawca upoważnił właściwych ministrów do określenia takich norm. Zarówno bowiem w art. 109 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 197 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2003 Nr 167, poz. 1633, z późn. zm.), jak i w art. 66 ust. 2 pkt. 3 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz. U. z 2008 r. Nr 141, poz. 892, z późn. zm.) zobligowano właściwego Ministra do „wydania rozporządzenia określającego normy wyżywienia i rodzaje tych norm”. Dodatkowo zasadne wydaje się zwrócenie uwagi na fakt, że normy żywienia ustalane są w wymiarze dobowym, natomiast dzieci i młodzież przebywają w placówkach objętych pismem Pana Rzecznika zaledwie kilka godzin dziennie. Nie wiadomo zatem czy określenie taki norm dla szkół i przedszkoli jest w ogóle możliwe, wymagałoby to bowiem uzależnienia normy od czasu spędzonego w placówce oświatowej i uwzględnienia wyżywienia jakie dziecko otrzymuje w domu.

2 

Z upoważnienia  
**MINISTRA ZDROWIA**  
**PODSEKRETARZ STANU**

*Aleksander Sopiński*

**Do wiadomości:**

1. Pan Przemysław Biliński, Główny Inspektor Sanitarny
2. Pani Beata Libera-Malecka – Poseł na Sejm R.P.